

Залучення на підприємства легкої промисловості іноземних фахівців з досвідом роботи на інноваційних підприємствах, з метою не лише керувати підприємством, але й навчати вже існуючі кадри, також вести інтенсивну перекваліфікацію персоналу за обміном знаннями іноземних підприємств.

Розроблення та реалізація державної інноваційної політики для покращення інвестиційного клімату, прийняття нових, покращених законів для залучення іноземних інвестицій та стабілізації економіки в цілому.

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на більш глибокий аналіз існуючих проблем із впровадження інноваційних, наукомістких технологій та можливі шляхи подолання цих проблем.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
2. Портал Легкої Промышленности Украины [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://legprom.biz/news/1/2134.html>
3. Офіційний обмінник, розділ – статті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://e-com.dp.ua/uk-default/text/>
4. Сайт новин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ip.poltava.ua>
5. Інтернет-холдинг OlehSoskinPortal [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.soskin.info/>
6. Офіційний веб-сайт Міністерство освіти та науки, молоді та спорту України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/>
7. Інвестиції та інноваційний розвиток (матеріали Державного агентства України з інвестицій та інновацій). – К., 2009. – С. 110.
8. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів.
9. Ковальчук С.С. Інноваційна діяльність як пріоритет економічного розвитку України // Фінанси України. – 2004. – №7. – С. 96–103.
10. Гриньова В. М., Салун М. М. Організація виробництва: Підручник.–К.: Знання, 2009. –582 с.
11. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/>
12. Карлін М. І. Фінансова система України: Навч. пос. – К.: Знання, 2007 – 324 с. (Вища освіта ХХІ століття).
13. Закон України "Про інноваційну діяльність" 2002, № 36, ст. 266, із змінами, внесеними згідно із Законами № 2314-VI (2314-17) від 03.06.2010, ВВР, 2010, № 34, ст. 484.

УДК 336.3:338.4

ПРОБЛЕМИ ДІАГНОСТИКИ ТА ПОПЕРЕДЖЕННЯ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА

Остапенко А.С., к.т.н., доцент

Херсонський національний технічний університет

В статье обобщены теоретические подходы относительно принципов формирования и реализации политики антикризисного финансового управления предприятия.

Ключевые слова: диагностика, банкротство, политика антикризисного финансового управления, финансовое состояние предприятия.

The theoretical approaches to the principles of formation and realization of policy of anti-crisis financial management of the enterprise have been generalized in the article.

Key words: diagnostics, bankruptcy, policy of anti-crisis financial management, financial state of enterprise.

Постановка проблеми. Функціонування підприємств супроводжується постійними змінами економічної ситуації країни та умов конкурентної боротьби, що підпорядковуються гнучким законам трансформаційної економіки. Це обумовлює потребу наукового обґрунтування доцільності та ефективності фінансово-інвестиційної діяльності кожного окремого підприємства, аналізу його фінансового стану, що дозволить виявити його внутрішні проблеми і завчасно вжити необхідних заходів.

Особливої актуальності та важливості набуває діагностика підприємства з питань ймовірного банкрутства, що є необхідним аргументом безпечної діяльності інвесторів і банків-кредиторів, оскільки дає їм можливість уникнути зайвого ризику та підвищити стабільність економіки країни в цілому. Досконалість визначення методів своєчасної діагностики підприємства щодо ризику фінансової неспроможності та банкрутства підприємства дозволить посилити роль управлінського персоналу з питань запобігання кризового стану підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В економічній літературі певний внесок в дослідження питань оцінки ризику можливого банкрутства підприємств на сучасному етапі зроблено в працях Бородкіна К. В., Герасимової В. Я., Жулеги І. А., Лігоненко Л. О., Мниха Є. В., Смірнова В. Т., Терещенка О. О. та багатьох інших. Зважаючи на вагомість проведених досліджень, на сьогодні ще не відпрацьований ефективний механізм оцінки ризику можливого банкрутства та не розроблено оптимальної системи управління фінансово-нестабільними підприємствами. Необхідність дослідження цих питань визначає актуальність проблеми та вибір теми дослідження.

Постановка завдання. Метою дослідження є розробка пропозицій щодо вдосконалення методики діагностики ймовірності банкрутства підприємства, розробка ефективної системи антикризового управління.

Виклад основного матеріалу дослідження. Погіршення фінансового стану підприємства, що супроводжується зростанням його боргів, викликає ризик зриву платежів за зобов'язаннями, припинення будь-яких виплат і згорання діяльності підприємства, тобто ризик його банкрутства.

Так, станом на 01.01.2011 р. у кожному українському регіоні у стадії банкрутства знаходилося приблизно від 400 до 600 підприємств. За даними Світового банку Україна за показником ліквідації суб'єктів підприємництва через процедуру банкрутства у 2008 році посідала 143 місце серед 181 досліджених країн світу, а у 2010 році – 145 місце із 183 країн.

Факторами, які негативно впливають на показник «закриття бізнесу», є часові та фінансові витрати, пов'язані з процедурами відновлення платоспроможності або банкрутства суб'єктів підприємництва, низький показник індексу стягнення у зазначених процедурах. Отже, основними компонентами оцінки ефективності та дієвості процедури банкрутства є тривалість часу самої процедури, яка в Україні займає 2,9 року, та середній рівень повернення грошей кредиторам у разі подання позову. За оцінками Світового банку в Україні позивач зможе отримати лише 9,1 цента із вкладеного долара, тоді як в країнах ОЕСР позивачу повертаються 68,6 центів, у Сполученому Королівстві – 84,2 центи, а у США – 76,7 цента із вкладеного долара. Отже, сучасна ситуація в Україні вимагає негайного вдосконалення діючого законодавства з питань банкрутства [1].

Аналізуючи питання банкрутства підприємства, варто погодитись з твердженням Герасимової В.Я., що під банкрутством розуміється юридичний факт (оскільки тільки господарський суд може визнати факт банкрутства), наслідком якого є ліквідація (повна або часткова) боржника [2, с. 14]. А тому всі процедури банкрутства, направлені на збереження боржника як юридичної особи, відповідно до вітчизняного законодавства є, з економічної точки зору, антикризовими заходами, але не банкрутством.

В українській практиці досить часто банкрутство має репутацію заплутаної і непрозорої процедури, яка є інструментом перерозподілу власності інвестиційно привабливих підприємств. Процедура банкрутства може використовуватись як інструмент процесу об'єднання (поглинання) підприємств, ухилення від оподаткування, метод повернення боргів або для виведення з підприємства ліквідних активів і т.п.

У фінансовій практиці виділяють наступні види банкрутства підприємств:

1. Реальне банкрутство – характеризує повну нездатність підприємства відновити в майбутньому періоді свою фінансову стійкість і платоспроможність через реальні втрати капіталу.

2. Технічне банкрутство – характеризує стан неплатоспроможності підприємства, спричинений істотним простроченням його дебіторської заборгованості. При цьому розмір дебіторської заборгованості перевищує розмір кредиторської заборгованості підприємства, а сума активів значно перевершує об'єм фінансових зобов'язань.

3. Умисне банкрутство – характеризує навмисне створення (або збільшення) керівником або власником підприємства його неплатоспроможності; нанесення економічного збитку підприємству в особистих інтересах або на користь інших осіб; свідомо некомпетентне фінансове управління.

4. Фіктивне банкрутство – характеризує свідомо помилкове оголошення підприємством про свою неспроможність з метою введення в оману кредиторів для отримання від них відстрочення виконання своїх кредитних зобов'язань або знижки з суми кредитної заборгованості.

Одним із засобів попередження банкрутства є аудиторська перевірка підприємства, однак і це не завжди дозволяє отримати необхідний об'єктивний результат щодо ризику банкрутства підприємства,

оскільки в Україні, поряд з існуванням цілого ряду різних методик оцінки фінансового стану підприємства, немає універсальної моделі, яка б дозволила оцінити на перспективу фінансовий стан підприємства. Але, перш ніж приступати до оцінки показників фінансового стану, першочерговим завданням аудиту ймовірності фінансової неспроможності та банкрутства підприємства є підтвердження достовірності показників фінансової звітності, оскільки вони є основою для проведення аналітичних та економічних розрахунків.

Вагомим інструментом контролю за оцінкою фінансової спроможності та можливості банкрутства підприємства є об'єктивна оцінка його активів. Така оцінка дозволить визначити можливість у разі необхідності реалізувати наявні активи без збитку для його основної діяльності і таким чином отримати достатню кількість коштів для розрахунку з кредиторами. Як свідчить практика, застосування незалежної оцінки майна фінансово неспроможного підприємства або банкрута може стати також інструментом зловживання, який використовується з метою приховування реальних обсягів вартості активів (як правило необоротних) боржника та його здатності розрахуватися за свої борги перед кредиторами. Такі інструменти шахрайства зустрічаються з метою привласнення підприємства з використанням мінімальних витрат.

Низька вартість активів незалежними оцінювачами обґрунтовується, як правило, високою «ліквідаційною вартістю» та недостатніми термінами експозиції (час, протягом якого необхідно реалізувати майно) для очікуваного результату від реалізації, що можуть навмисно скорочуватися певними кредиторами. Важливою ділянкою аудиту фінансово неспроможних підприємств або підприємств-банкрутів є оцінка наявних корпоративних прав, оскільки недосконалість розвитку фондового ринку дозволяє справедливо визначити їх вартість лише на момент реалізації. При цьому недосконалість розвитку фондового ринку унеможливає використання оцінки вартості активів на основі вартості корпоративних прав [3, с. 87].

Оцінюючи фінансовий стан підприємства та діагностику можливого банкрутства необхідно провести якісний аналіз динаміки статей балансу підприємства (див. таблицю 1) [4, с. 22].

Таблиця 1

Динамічний аналіз статей балансу підприємства

Позитивні тенденції	Негативні тенденції
В активі балансу	
1. Збільшення суми грошових коштів (в касі та на поточних рахунках), суми дебіторської заборгованості (не простроченої), обсягу матеріальних запасів, що обумовлено збільшенням обсягу реалізації	1. Збільшення суми грошових коштів на рахунках (більше 30% вартості оборотного капіталу), що може свідчити про неефективність управління оборотними активами
2. Збільшення вартості основних засобів	2. Збільшення суми непогашеної дебіторської заборгованості, особливо у випадках перевищення 40% вартості оборотних активів
3. Зменшення надмірної величини дебіторської заборгованості (особливо, якщо вона становила більше 20% вартості оборотних активів)	3. Зменшення суми грошових коштів на рахунках нижче 10% вартості оборотних активів
4. Зменшення запасів пропорційно зменшенню обсягу доходу від реалізації	4. Зменшення обсягу виробничих запасів на складах за умови збільшення виручки від реалізації продукції (товарів, робіт та послуг)
5. Зменшення обсягу незавершеного виробництва	
В пасиві балансу	
1. Збільшення розміру статутного капіталу	1. Збільшення розміру кредиторської заборгованості
2. Збільшення розміру нерозподілених прибутків, фондів підприємства, створених резервів підприємства, доходів майбутніх періодів	2. Збільшення розміру отриманих кредитів та інших зобов'язань, що пов'язані з залученням активів
3. Зменшення розміру кредиторської заборгованості	3. Зменшення суми нерозподіленого прибутку за рахунок покриття збитків
4. Зменшення обсягів кредитів та інших позикових засобів	4. Зменшення розміру фондів підприємства, раніше створених резервів підприємства

З вищенаведеного можна відмітити, що будь-яке підвищення показників прибутковості підприємства та зростання доходів підвищують фінансову стійкість підприємства унаслідок підвищення

його платоспроможності. Але це твердження справедливе лише за певних умов і фінансових пропорцій, оскільки взаємозв'язок між платоспроможністю підприємства та його ефективністю достатньо складний: його виявлення потребує додаткових спеціальних досліджень.

У випадку встановлення негативних тенденцій діяльності підприємства виникає потреба в поглибленій оцінці щодо прогнозування та уникнення фінансової неспроможності або банкрутства підприємства. Це пояснюється тим, що у зв'язку з відносним зменшенням прибутковості підприємства, збільшенням розмірів кредитів та інших зобов'язань можуть виникнути труднощі в своєчасності оплати необхідних витрат внаслідок дефіциту наявних засобів. Залучення додаткових позикових ресурсів стає ризиковим для кредиторів, оскільки із зменшенням вартості власного капіталу в структурі пасивів підприємства ризик неповернення засобів збільшується. Тому, у разі відмови кредиторів, може виникнути криза ліквідності, і підприємство переходить до стану «технічної неплатоспроможності», що, в свою чергу, є першим сигналом банкрутства.

Однак, головною метою забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності підприємства є відновлення його фінансового стану та запобігання ризику банкрутства. З урахуванням цієї мети на підприємстві необхідно розробляти і впроваджувати спеціальну політику антикризового фінансового управління при загрозі банкрутства, реалізація якої має передбачити [5, 6]:

1. З метою раннього виявлення ознак його кризового розвитку необхідне здійснення постійного моніторингу фінансового стану підприємства.

2. Дослідження основних чинників, які характеризують кризовий розвиток підприємства.

3. Визначення масштабів кризового стану підприємства.

4. Формування системи цілей виходу підприємства з кризового стану, адекватних його масштабам та можливостям підприємства. Цілі антикризового фінансового управління конкретизуються відповідно до масштабів кризового стану підприємства. Вони повинні враховувати також прогноз розвитку основних чинників, які визначають загрозу банкрутства підприємства [7]. З урахуванням умов, фінансовий менеджмент на даному етапі може бути спрямований на реалізацію трьох принципових цілей, адекватних масштабам кризового стану підприємства:

– усунення неплатоспроможності підприємства;

– відновлення фінансової стійкості підприємства (забезпечення його фінансової рівноваги в короткостроковій перспективі);

– зміна фінансової стратегії з метою забезпечення стійкого економічного зростання підприємства (досягнення його фінансової рівноваги в довгостроковій перспективі).

5. Вибір і використання дієвих внутрішніх механізмів фінансової стабілізації підприємства, які відповідають масштабам його кризового фінансового стану. Внутрішні механізми фінансової стабілізації повинні забезпечити реалізацію термінових заходів із відновлення платоспроможності та фінансової рівноваги підприємства за рахунок внутрішніх резервів. Ці механізми засновані на послідовному використанні певних моделей управлінських рішень, які обираються відповідно до специфіки господарської діяльності підприємства і масштабів його кризового розвитку.

6. Вибір ефективних форм санації підприємства. Якщо масштаби кризового фінансового стану підприємства не дозволяють вийти з нього за рахунок реалізації внутрішніх методів і фінансових резервів, підприємство вимушене вдатися до зовнішньої допомоги, яка набуває форми санації підприємства.

7. Забезпечення контролю за результатами розроблених заходів щодо виведення підприємства з фінансової кризи. Враховуючи важливість реалізації розроблених заходів для подальшої життєдіяльності підприємства, такому контролю приділяється першочергова увага. Він покладається, як правило, безпосередньо на керівників підприємства. Основна частина цих заходів контролюється в системі оперативного контролю, організованого на підприємстві.

Висновки з даного дослідження. В сучасних умовах української економіки спостерігається негативне порушення діяльності підприємств. Кризовий стан виявляється в тому, що погіршуються фінансові результати діяльності, підприємство нездатне отримувати прибуток, наслідком чого може бути банкрутство. Основною причиною настання банкрутства на підприємстві є фінансова криза. Для усунення кризових явищ на підприємстві необхідно розробляти та впроваджувати ефективну політику антикризового управління. Проведення політики антикризового управління дасть змогу підприємству швидко реагувати на кризові явища внутрішнього та зовнішнього середовища.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аналітичні дані Світового банку – [Електр. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.finstaff.com.ua/index.php>.
2. Герасимова В. Я. Учетно-аналитическое обеспечение диагностики предприятия в условиях несостоятельности (банкротства): автореф. дис. на соискание науч. степени канд. экон. наук: спец. 08.00.12 / Герасимова В. Я.; Рост. гос. экон. ун-т «РИНХ». – Ростов-на-Дону, 2006. – 27 с.
3. Терещенко О. О. Антикризове фінансове управління на підприємстві: Монографія / О. О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2006. – 268 с.
4. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій / Л. О. Лігоненко. – К.: КНТЕУ, 2001. – 121 с.
5. Банкрутство і санація підприємств: теорія і практика кризового управління / [Клебанова Т. С., Бондар О. М., Мозенков О. В., Раєвнева О. В., Дубровіна Н. А.]; ІНЖЕК – Х.: ІНЖЕК, 2003. – 271 с.
6. Бріггем С. Ф. Основи фінансового менеджменту / Пер. з англ. / С. Ф. Бріггем. – К.: Молодь, 1997. – 1000 с.
7. Бондар М. І. Оцінка ймовірності фінансової неспроможності та банкрутства підприємств / М. І. Бондар // Інвестиції: практика та досвід. – 2008. – №5. – С. 21–26.
8. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 14.05.1992 р. № 2343-ХІІ. – [Електр. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

ЗАТРАТНАЯ ФУНКЦИЯ ПРОИЗВОДСТВА В ФОРМИРОВАНИИ ЗАРАБОТНОЙ ПЛАТЫ НА ПРЕДПРИЯТИИ

Добия М., д.э.н., профессор,

Ренкас Ю.Л., аспирант,

Краковский Экономический Университет

Здійснений аналіз провадить до визначення двох синтетичних показників: продуктивності праці Q і змінної управління M . Ці показники дозволяють здійснити синтетичну і позитивну оцінку економічного стану підприємства за умови, що змінна управління не зменшується. Нелінійна функція виробництва і два пов'язані з нею показники становлять основу для оригінальної моделі управління економікою підприємства, характерною рисою якої є відповідність заробітної плати економічним результатам суб'єкта господарювання, встановленим в системі бухгалтерського обліку.

Ключові слова: продуктивність праці, рівень управління, функція виробництва, заробітна плата.

The research has disclosed two key ratios. The first ratio is denoted as Q and concerns labour productivity. The second ratio is denoted as Z and expresses the level of management. These ratios are tools of assessment of business activities. The positive assessment means that ratios Q and Z do not decline. Non-linear production function and the two ratios form the basis of an integrated method of production process management from economic point of view. The essential quality of the mentioned way of management is the consistency of employees' compensation and crucial economic indicators.

Key words: labour productivity, level of management, production function, compensations.

Введение. Финансовый учет, финансовые результаты и периодическая отчетность по отдельным экономическим показателям, которые характеризуют деятельность и ситуацию фирмы, позволяют глубоко всмотреться в экономические процессы на предприятии и на их оценку. Величины, измеряемые в системе бухгалтерского учета, являются натуральными аргументами функции производства, которая преобразует производственные факторы в продукты. В данной статье показана новая концепция функции производства, которая отличается от известных эконометрических моделей и позволяет более глубоко понять взаимозависимость между факторами, выступающими в экономических процессах. Перед разработкой функции производства был проведен натуральный анализ и подобраны переменные к модели, которые можно найти в финансовых результатах производственных факторов. Также существенно используется категория человеческого капитала, который приписан рабочим на предприятии.

Целью данной статьи является представление в новом свете категории производительности труда, ее взаимосвязи с проблемами анализа и управления на предприятии.

Исследованиями проблем человеческого капитала и производительности труда занимались такие известные ученые, как Barburiski J., Cieślak I., Dobija M., Jdrzejczyk M., Koziół W., Kurek B., Woźniak M. и другие.